

## POSTANOWIENIE

Dnia 2 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa W. K.

przeciwko P. [...] spółce akcyjnej w W. i P. [...] spółce akcyjnej Zakładowi [...] z siedzibą w G.

o odszkodowanie, zadośćuczynienie i ustalenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 marca 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S.

z dnia 12 grudnia 2014 r., sygn. akt VI Pa [...],

**1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, odstępując od obciążania powoda zwrotem kosztów postępowania kasacyjnego na rzecz stron pozwanych,**

**2. przyznaje radcy prawnemu T. S. od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w S.) tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu kwotę 1.350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług.**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2014 r., VI Pa [...], Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. po rozpoznaniu sprawy z powództwa W. K. przeciwko P. [...] Spółce Akcyjnej w W. oraz P. [...] Spółce Akcyjnej Zakładowi [...] z

siedzibą w G. o odszkodowanie, zadośćuczynienie i ustalenie treści stosunku pracy, na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 26 listopada 2013 r., IX P [...]) uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji w części dotyczącej roszczenia o ustalenie treści stosunku pracy i w tym zakresie umorzył postępowanie; 2) zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu należnych obydwu pozwany w ten sposób, że odstąpił od obciążania powoda tymi kosztami; 3) oddalił apelację w pozostałej części oraz 4) orzekł o kosztach postępowania odwoławczego, w tym o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Od wyroku Sądu drugiej instancji - w części oddalającej apelację i rozstrzygającej o kosztach postępowania - powód wniósł skargę kasacyjną, w której zarzucił naruszenie art. 18<sup>3b</sup> § 1 k.p. w związku z art. 6 k.c. oraz art. 300 k.p.; art. 18<sup>3a</sup> § 1 k.p.; art. 18<sup>3c</sup> § 1 w związku z art. 11<sup>2</sup> k.p.; art. 241<sup>8</sup> § 1 w związku z art. 18 oraz art. 9 k.p.; a także art. 328 § 2 i art. 233 k.p.c. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powód wywodził, że jest ona oczywiście uzasadniona w kontekście naruszenia przepisów prawa materialnego, zwłaszcza art. 18<sup>3a</sup>-18<sup>3c</sup> k.p. W ocenie powoda, zachodzi także konieczność rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego, „czy w każdym przypadku kwalifikacje zawodowe pracowników należy postrzegać jako obiektywne kryterium różnicowania wynagrodzenia na gruncie przepisów ustawy Kodeks pracy”. Zdaniem powoda, „zauważalna w ostatnim czasie tendencja, do oddalania powództw pracowniczych wyłącznie dlatego, że nie została wskazana przyczyna dyskryminacyjna, pomimo iż jednoznacznie zostało ustalone, że wysokość wynagrodzenia pracownika została ustalona na niższym poziomie niż pozostałych pracowników o porównywalnych kwalifikacjach zawodowych jest (Y) nie do zaakceptowania, pozbawia podstawowych uprawnień pracowniczych szeroką grupę osób, przez wiele lat pracujących na kolei, w warunkach identycznych jak pracownicy, piastujący analogiczne stanowiska, a jednocześnie pobierający wyższe wynagrodzenie”. W takich okolicznościach „zupełnie bezzasadnym jest zwolnienie pracodawcy z obowiązku wykazania, że kierował się on obiektywnymi kryteriami różnicując wynagrodzenie pracownicze z uwagi na posiadane wykształcenie, czy też staż pracy”. Według powoda, obowiązek wykazania, że różne kwalifikacje zawodowe i

staż pracy miały znaczenie przy wykonywaniu zadań powierzonych pracownikom powinien obciążać pracodawcę, a nie pracownika. Wymaganie, aby w takich przypadkach pracownik wskazywał „przyczyny dyskryminacji” nie znajduje oparcia ani w Kodeksie pracy, ani w przepisach prawa wspólnotowego. Trudno także oczekiwać od pracownika, aby znał motywy, które leżały u podstaw zachowania pracodawcy, postrzeganego przez pracownika jako przejaw dyskryminacji. W związku z tym - w ocenie skarżącego - zachodzi potrzeba udzielania jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, „czy posiadane wykształcenie może stanowić przyczynę dyskryminacji na podstawie art. 18<sup>3a</sup> § 1 k.p. i czy kryterium to w przypadku dyferencjacji wynagrodzenia zawsze należy uznawać za obiektywne dla rozstrzygnięć w innych sprawach podobnego rodzaju”.

Powód wniósł o uchylenie orzeczenia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie również wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania, a w razie zaistnienia przesłanek określonych w art. 398<sup>16</sup> k.p.c. - o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i rozstrzygnięcie sprawy co do jej istoty „zgodnie z żądaniem apelacji przez uwzględnienie powództwa”. Ponadto skarżący wniósł o zasądzenie kosztów procesu oraz o orzeczenie w przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwani wnieśli o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie, a w obu przypadkach o zasądzenie od powoda na rzecz każdego z pozwanych zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.). Powód uważa, że wniesiona przez

niego skarga powinna zostać rozpoznana przede wszystkim z tej przyczyny, iż w sprawie zachodzi konieczność rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego pozostającego w związku z wykładnią przepisów Kodeksu pracy dotyczących zasady równego traktowania w zatrudnieniu (w wynagradzaniu). Należy jednak zauważyć, że przedstawione przez powoda zagadnienie, które sprowadza się do pytania „czy w każdym przypadku kwalifikacje zawodowe pracowników należy postrzegać jako obiektywne kryterium różnicowania wynagrodzenia na gruncie przepisów ustawy Kodeks pracy?” jest sformułowane nazbyt ogólnie. To zaś oznacza, że udzielenie jednoznacznej odpowiedzi na tak postawione pytanie jest niemożliwe. Właściwa (stanowcza) odpowiedź na takie pytanie jest uzależniona od wielu różnych czynników, a przede wszystkim od okoliczności konkretnego przypadku. Wobec powyższego nie można udzielić wprost (bez dodatkowych zastrzeżeń) odpowiedzi na przedstawioną przez powoda wątpliwość, czy kwalifikacje zawodowe pracowników zawsze (w każdym przypadku) stanowią obiektywnie usprawiedliwione kryterium ich różnicowania w sferze płacowej. Innymi słowy, nie jest możliwa taka wykładnia przepisów o równym traktowaniu w zatrudnieniu, która zawierałaby swoiste „wytyczne”, w jakich (kazuistycznych) przypadkach kwalifikacje pracownicze mogą (albo nie mogą) stanowić dozwolonego prawnie kryterium różnicującego wysokość wynagrodzeń poszczególnych pracowników zatrudnionych przez tego samego pracodawcę. Już z tego względu przedstawione „zagadnienie” nie może w sposób dostateczny usprawiedliwiać potrzeby przyjęcia do rozpoznania skargi powoda.

Podobnie należy odnieść się do kwestii „czy posiadane wykształcenie może stanowić przyczynę dyskryminacji na podstawie art. 18<sup>3a</sup> § 1 k.p.”. O tym, czy wykształcenie pracowników może wpływać na dozwolone prawnie zróżnicowanie ich wynagrodzeń, również decydują okoliczności konkretnego przypadku. W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy wskazywał, że taka dyferencjacja płacowa (choćby nie nosiła znamion dyskryminacji, a więc nie była wcale podyktowana kwalifikowanymi przyczynami wskazanymi wyraźnie w art. 18<sup>3a</sup> § 1 k.p.) może być uzasadniona w szczególności, gdy pracodawca wykaże, iż różne kwalifikacje zawodowe (a więc np. poziom wykształcenia, czy znajomość języków obcych) mają znaczenie przy wykonywaniu zadań powierzonych pracownikom (por.

wyrok z dnia 22 lutego 2007 r., I PK 242/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 98). Jeśli zatem pracodawca z powołaniem się na tę okoliczność różnicuje wynagrodzenia osób zatrudnionych w obrębie tej samej grupy zawodowej, to pracownik, który uważa się za pokrzywdzonego pod względem płacowym, nie może zasadnie domagać się realizacji roszczeń przysługujących mu z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu (szerzej na temat takich roszczeń uzasadnienie wyroku z dnia 18 września 2014 r., III PK 136/13, OSNP 2016 nr 2, poz. 17; OSP 2015 nr 9, poz. 85, z glosą P. Czarneckiego i glosą P. Prusinowskiego). Podobnie w orzecznictwie kwalifikuje się przypadek, w którym utrzymujące się okresowo zróżnicowanie płacowe jest jedną z konsekwencji przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę w trybie art. 23<sup>1</sup> k.p., bo wówczas warunki zatrudnienia pracowników przejmowanych - choćby z uwagi na stanowcze brzmienie art. 241<sup>8</sup> k.p. - nie mogą ulec pogorszeniu (por. wyrok z dnia 4 listopada 2015 r., II PK 36/15, LEX nr 1936723).

Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego (którym Sąd Najwyższy jest związany na podstawie art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c.) wynika, że wykształcenie powoda (podstawowe) i brak znajomości przez niego języków obcych, miały znaczenie przy wyznaczaniu mu zadań służbowych przez pracodawcę. W szczególności nieznajomość języków obcych znacznie ograniczała, a nawet wykluczała, możliwość powierzenia powodowi obsługi pociągów wyższej kategorii niż T. W tym stanie rzeczy zaszeregowanie powoda do niższej kategorii płacowej niż pozostałych pracowników zatrudnionych na takich samych stanowiskach, jak powód (kierownika pociągu), miało usprawiedliwienie faktyczne i prawne. Z ustalonych okoliczności sprawy wynika, że pracodawca przyjął prawidłowe kryterium różnicujące poziom wynagrodzeń poszczególnych kierowników pociągów, a powód z racji posiadanych przez niego (stosunkowo niskich) kwalifikacji powinien liczyć się z tym, że może być wynagradzany gorzej niż pozostali pracownicy zatrudnieni u tego samego pracodawcy na podobnych stanowiskach. Z kolei, „zwykłe” kryteria różnicujące warunki zatrudnienia (wynagradzania) pracowników, które zostały zastosowane względem powoda (niższe wykształcenie i nieznajomość języków obcych) nie stanowią wymienionych w art. 18<sup>3a</sup> § 1 k.p. zakazanych (niedozwolonych) prawnie kryteriów o charakterze dyskryminującym. Stanowisko

wyrażone w zaskarżonym orzeczeniu Sądu Okręgowego koresponduje zatem z poglądem utrwalonym w orzecznictwie, zgodnie z którym, jeśli kwalifikacje zawodowe mają istotne znaczenie przy powierzaniu pracownikowi do wykonania konkretnych zadań służbowych, to wynikająca z tego dyferencjacja płacowa jest uzasadniona, a więc nie stanowi dyskryminacji, czy niedozwolonego nierównego traktowania. Dlatego sformułowana w skardze wątpliwość, czy poziom wykształcenia pracownika może stanowić „przyczynę dyskryminacji na podstawie art. 18<sup>3a</sup> § 1 k.p.”, nie jest istotnym zagadnieniem prawnym, rozstrzygnięcie którego uzasadniałoby przyjęcie skargi do rozpoznania.

Z analogicznych względów skargi nie sposób uznać za „oczywiście uzasadnioną”, bowiem zaskarżone nią orzeczenie Sądu drugiej instancji - zwłaszcza w odniesieniu do wykładni przepisów prawa materialnego o równym traktowaniu w zatrudnieniu, na które skarżący się powołuje (art. 18<sup>3a</sup>-18<sup>3c</sup> k.p.) - nie jest dotknięte brakami widocznymi „na pierwszy rzut oka”, bez potrzeby dokonywania głębszej analizy jurydycznej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49 oraz z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107).

Mając to na uwadze Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. i zgodnie z art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powoda obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego na rzecz pozwanych, kierując się identycznymi względami, jak Sąd Okręgowy przy nieobciążaniu powoda kosztami procesu za pierwszą i drugą instancję. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu orzeczono na mocy § 2 ust. 3 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) w związku z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1805).

l.n